

Heraldica Varia

NYFÖRVÄRVADE SKÖLDEBREV

Riddarhuset har förvärvat originalsköldebrev för adliga ätten Björnstjerna nr 2017, friherrliga ätten Björnstjerna nr 349 och grevliga ätten Björnstjerna nr 140. Vi är väldigt glada över detta och att kunna hålla ihop de tre breven i en enhet.

Det var biskopen i Kalmar, från 1764 ärkebiskopen, Magnus Beronius (1692–1775) hustru och barn som för dennes förtjänster 1760 adlades med namnet Biörnstierna, vilket senare förändrats till Björnstjerna. Vapnet är i guld med en blå balk belagd med Stora Björnens, eller Karlavagnens stjärnbild, sju femuddiga stjärnor i silver, och är det därmed talande. Beronius släkt hette dessutom tidigare Björn.

Generalmajoren, generaladjutanten och chefen för generalstaben (till 1828) *Magnus Fredrik Björnstjerna* (1779–1847) blev friherre 1815 och såsom generallöjtnant, artilleriinspektör och chef för stuteriöverstyrelsen, greve 1826, båda enligt 37 § 1809 års regeringsform, innebärande att endast huvudmannen innehar den högre värdigheten. I och med att han blev greve utdog den friherrliga ätten. Tilläggas bör att han senare blev minister i London, serafimerriddare med briljanter, en av rikets herrar och general.

Det friherrliga vapnet är en kvadrerad sköld med stamvapnet (det adliga vapnet) som hjärtsköld. I vanliga fall anges inte symboliken av vapnets utformning, men en särskild i sköldebrevet bilagd PM redogör intressant nog för detta. De korsade kommandostavarna i första fältet symboliserar befattningarna som generalstabschef och generaladjutant. Den norska hillebarden i andra fältet symboliserar konventionen i Moss. Fästningen i tredje fältet symboliserar fästningen Fredriksorts övergång och Lübecks kapitulation. Svärdet i fjärde fältet symboliserar åtskilliga förrättningar i Finland, Tyskland och Norge.

Det grevliga vapnet skiljer sig åt så tillvida att stjärnorna i hjärtskölden är av guld.

DEPOSITIONER

Fru Margareta Berthelsen, född Treffenberg, Enebyberg, och den sista i varje fall i Sverige levande ättemedlemmen, har deponerat originalsköldebrevet för adliga ätten Treffenberg nr 1113. Brevet är utfärdat på Stockholms slott 1687 av Karl XI. Den mest kände i ätten torde vara fru Berthelsens farfar landshövdingen Curry Treffenberg (1825–1897).

Friherre Gösta af Ugglas, Lennartsnäs, har deponerat friherrebrevet i original för friherrliga ätten af Ugglas nr 311. Det är utfärdat i Stockholm 1796 av Gustav IV Adolf för landshövdingen i Stockholms län Samuel af Ugglas (1750–1812), vilken blivit adlad 1772. Han blev 1799 greve enligt primogenitur och sedermera överståthållare, serafimerriddare, president i kammarkollegium och en av rikets herrar. Som en särskild hedersbevisning syns i sköldens första fält Gustav III:s krönte namnschiffer.

Friherre Gustaf Peyron, Båstad, har deponerat friherrebrevet i original för friherrliga ätten Peyron nr 392. Det är utfärdat på Stockholms slott 1841 av Karl XIV Johan för generalmajoren Gustaf Abraham Peyron (1783–1852), vilken blivit adlad 1825 båda enligt 37 § 1809 års regeringsform. Han blev sedermera generallöjtnant, lantförsvarsminister, utrikesminister och serafimerriddare. Som en särskild hedersbevisning syns i sköldens första fält kungens krönte namnschiffer.

Vi är glada åt att få förtroendet att förvara ätternas deponerade sköldebrev här på Riddarhuset och vill passa på att ånyo påminna andra ätter att denna möjlighet finns, och detta utan kostnad.

RAPPORTERING OM INNEHAV AV SKÖLDEBREV

År 1949 företogs en inventering av innehavet av sköldebrev i privat eller offentlig ägo utanför Riddarhuset. Det är nu länge sedan och mycket har hänt, varför det vore värdefullt att få uppgift om aktuella innehavare. Många

har under årens lopp rapporterat om förändringar, men vi ber ändå alla om hjälp att komplettera uppgifterna om man känner till var sådana finns.

BEGRAVNINGSVAPEN MED PERSONUPPGIFTER

I samband med genealogiseminarier, vilket refereras på annan plats i detta nummer, betonades från Riddarhusets sida vikten av att registrera och inrapportera de personuppgifter som ofta finns på de s.k. huvudbaner. Förutom själva vapnet finns det ofta nedtill plats för uppgift om namn och andra biografiska data. Detta är många gånger ett nog så viktigt komplement då skriftliga källor ofta saknas. Vidare konstaterades att inventering och vård av gravstenar är av stor vikt, vilket tyvärr ofta inte uppmuntras eller underlättas på grund av ansvariga myndigheters bristande känsla för det historiska kulturarvet.

BESÖK I KÖPENHAMN

Vid ett mycket värdefullt besök i Köpenhamn 15–18 april 2005 avlades intressanta besök på Ordenskapitlet, Rigsarkivet, Amalienborgs museum och Rosenborgs museum. Härvid fick jag förutom de vanliga föremålssamlingarna möjlighet att ingående studera olika biografiska samlingar och register över äldre sköldebrev från unionstiden och göra kompletterande forskning rörande de i Danmark boende svenska adliga ätterna von Christerson och von Gerstenberg.

Resan föranleddes av att jag av Heraldisk Selskab tillsammans med Folkeuniversitet i Köpenhamn inbjudits att hålla föredrag om Serafimersköldarnas historia och konstnärliga utveckling.

Per Nordenvall, riddarhusgenealog